ANANSI. WORLD FICTION este un imprint al Editurii Trei

MAGGIE

O'FARRELL

Pământ

Traducere din limba engleză de
Mariana Pirotealã

TREI

EDITORI:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

DIRECTOR EDITORIAL
ANANSI. WORLD FICTION:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Ruxandra Câmpeanu
Mădălina Marinache

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Mihaela Gavriloiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
O'FARRELL, MAGGIE
Pământ / Maggie O'Farrell ; trad. din lb. engleză de Mariana Pirotealâ. - București : Editura Trei, 2026
ISBN 978-606-40-3462-5

I. Pirotealâ, Mariana (trad.)

821.111

Titlul original: *Land*
Autor: Maggie O'Farrell

Copyright © 2026 by Maggie O'Farrell

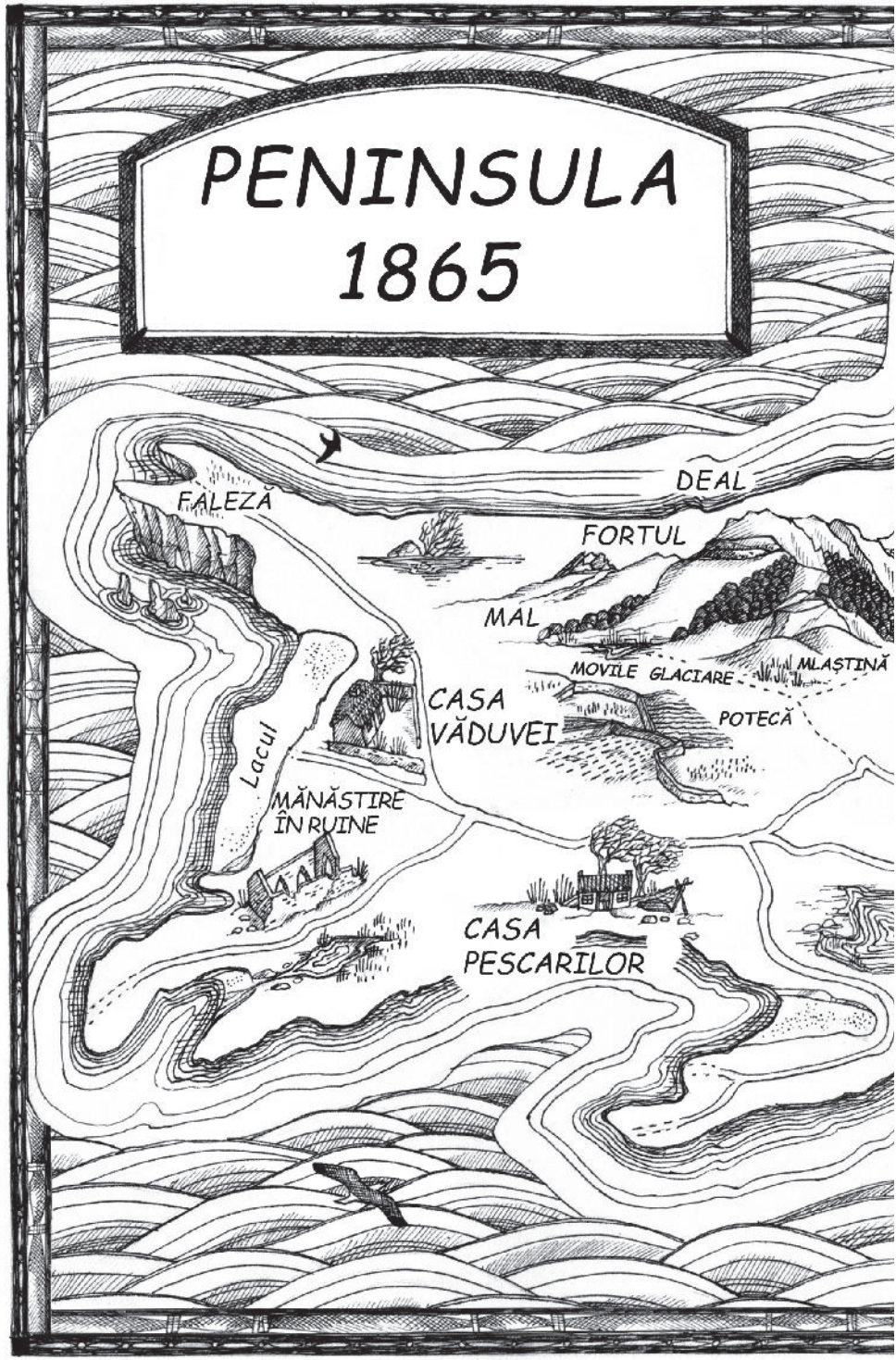
Copyright © Editura Trei, 2026,
pentru traducerea în limba română

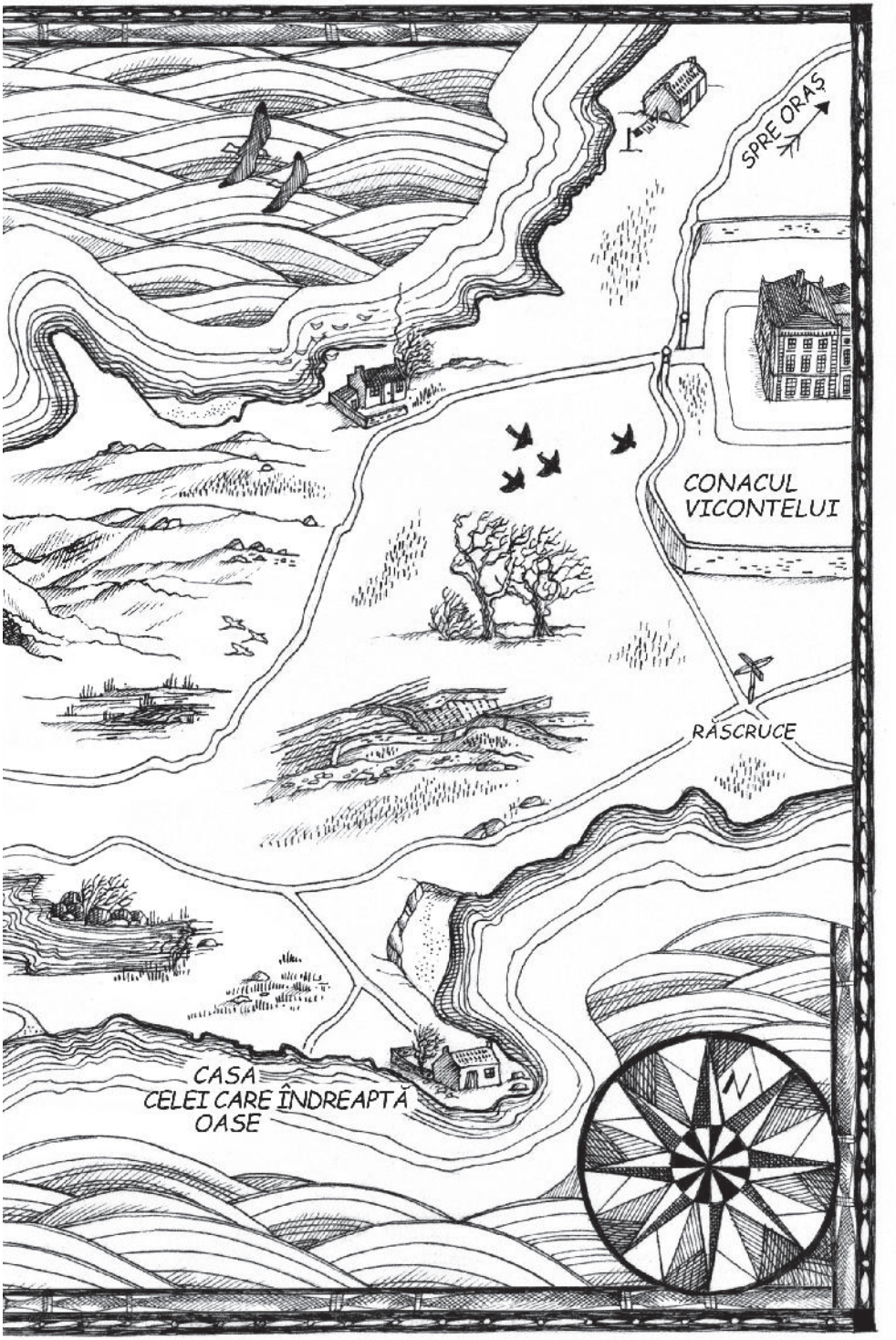
Hartă © Helen Cann, 2026
Design și ilustrație copertă © Holly Ovenden

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-3462-5

Pentru familia mea — din trecut, prezent și viitor

PENINSULA
1865
DEAL
FALEZĂ
FORTUL
MAL
MOVILE GLACIARE
MLAȘTINĂ
CASA
VĂDUVEI
POTECĂ
Lacul
MĂNĂSTIRE
ÎN RUINE
CASA
PESCARILOR

SPRE ORAȘ
CONACUL VICONTELUI
RĂSCRUCE
CASA CELEI CARE ÎNDREAPTĂ OASE
N

seanchaí, m. (genitiv singular ~, plural aithe)
1. lit. Păstrător al tradiției, istoric
2. Recitator de legende străvechi; povestitor popular

Foclóir Gaeilge-Béarla / Dicționar irlandez-englez
Niall Ó Dónaill, 1977

PARTEA I

O peninsulă ce se întinde până în Atlantic

Tatăl lui era un om scump la vorbă, cum rar mai găsești. Chiar și când Liam va fi în capătul celălalt al lumii, având alt nume și purtând haine neobișnuite, înfruntând un comitet de oameni îmbrăcați cu robe care au venit să-l judece, până și atunci își va aminti de ziua aceea uluitoare în care tatălui său a început să-i meargă gura ca o moară hodorogită.

Dimineața fusese lungă cât o zi de post, iar Liam și tatăl lui ieșiseră încă din zori. O adiere dinspre nord-vest îi sâcâie de ceasuri bune, migăloasă în sarcina pe care și-a luat-o, să le smulgă șepcile și să-i ude din cap până-n picioare cu stropi de apă. Liam stă pe ceea ce el ar numi un delușor, iar tatăl lui, o movilă glaciară sau *tulach*, și ține în mâinile vinete de frig capătul lanțului și stadia telescopică. E pricăjit, e îmbrăcat cu pantaloni scurți și o haină primită de la surorile mai mari, care a fost cârpită și răscârpită de mama lui. Peticele cusute de ea, cu marginile destrămate, au în ochii lui Liam aspectul fascinant al unor timbre poștale. Lui îi place să frământe cusăturile, acele semne ale răbdării și devotamentului matern, cu marginea degetului mare. Noaptea, când îi cade privirea pe haina atârnată în cui, își închipuie că ea ar putea porni prin beznă într-o călătorie peste oceane și munți, purtată de timbrele fără de chip

și țară ale mamei lui. Dar n-ar mărturisi în ruptul capului acest lucru: la cei zece ani ai săi, în ultima vreme a căpătat înțelegerea profundă că asemenea fantezii n-ar trebui dezvăluite.

E anul 1865 și ei se află pe un promontoriu îngust de pământ mângâiat de o parte și de alta de apa unor golfulețe reci și albastre, o peninsulă ce se întinde până în Atlantic, ca o mână imploratoare, frântura cea mai vestică a Europei, înainte să capituleze în fața curenților transversali glaciali ai unui ocean întins. În timp ce așteaptă acolo, pe delușorul lui, aproape doborât din picioare de rafalele încărcate de sare, Liam ridică mâna să-și frământe colțul peticului din cot — acolo sălășluiește o încâlceală de fire, un loc în care mama lui a fost nevoită să facă un nod și să înnădească ața, lucru care, după cum știe Liam, ei îi displace profund.

Un zgomot neașteptat îl face să tresară. Tatăl lui, la capătul celălalt al lanțului de măsurat, poate la vreo douăzeci, douăzeci și cinci de metri, redus de distanță la un omuleț ca cei pe care îi fac surorile lui din cârpe, strigă ceva la el — un imperativ, cum ar zice învățătorul lui Liam —, dar briza lacomă smulge cuvintele. Liam scoate mai mult pieptul în afară, vrând să-i arate că e atent. Tatăl lui gesticulează, flutură din braț. Oare îi dă instrucțiuni să îndrepte lanțul sau să mute stadia? Asta-i strigă el cel mai adesea lui Liam.

Băiatul îndreaptă bățul cu o mână și trage de zalele grele cu cealaltă. Tatăl lui încă strigă de pe delușorul lui, încă gesticulează, agitând trepiedul. Liam așteaptă, iar neliniștea i se scurge ca un firișor prin piept. Vede cum tatăl lui își azvârle instrumentele și pornește spre el cu pași mari. Liam își linge sarea de pe buze și încearcă să-și

stăpânească tremurul. Tatălui lui nu-i place să-l vadă biruit de vreme: e un semn de slăbiciune la un bărbat, așa zice el.

Ce vede Tomás în timp ce trece de pe un vârf de movilă glaciară pe altul (numărându-și pașii, cum are obiceiul)? Silueta udă leoarcă a unicului său fiu, care ține cu devotament stadia telescopică, un copil drag inimii lui, pe care probabil că în curând îl va duce înapoi la ei acasă, fiindcă asta nu e vreme de stat afară, un copil prea mic pentru treaba care i-a fost încredințată.

De-ar fi așa!

În timp ce Tomás simte că povârnișul primei movile glaciare se netezește sub bocancii lui și că panta celei de-a doua începe să-l ridice, vede doar atât: o înclinație poate de 33%, forme topografice apărute datorită activității glaciare, o vale scobită și făcută să capete formă de U de apăsarea lentă a gheții, în stânga structura înaltă a unui afloriment stâncos probabil de origine vulcanică, netezimea unei morene. Iar în mijlocul acestui belșug de detalii cartografice se află un semn neregulat, cenușiu, care nu are ce căuta aici — un om, mic de statură, cu genunchii goi, cu o șapcă de sub care răsare niște păr de culoarea monedelor de cupru, și o stadie telescopică înclinată într-un unghi care o face ineficientă.

Pe nepusă masă, în timp ce mătură cu ochii peisajul, privirea îi este atrasă de o fisură ciudată din panta din sud. E acoperită de un crâng des, din care curge un pârâu destul de mare, o formă de relief ce nu apare în planul topografic existent, ceea ce face ca lui Tomás să-i revină responsabilitatea de a realiza măsurători și analize pentru revizuirea necesară.

Tomás oftează. Își scoate șapca și-și șterge cu ea sudoarea de pe frunte. Nu simte frigul, nu-l deranjează ploaia.

Sunt impermeabil, îi place să le spună soldaților cu vestoane stacojii care îi plătesc serviciile pentru amplul lor proiect de cartografiere. Vestoanele stacojii, care vin de dincolo de apă, își dezvelesc dinții într-un zâmbet și strâng sul graficele și schițele pe care le face el. Tomás le e util, el știe asta, nu atât pentru că e un topograf și un desenator priceput — sunt destui dincolo de apă care pot face asemenea lucruri —, cât pentru că e mai greu să găsești pe cineva cu aceste abilități care să le și poată vorbi localnicilor pe limba lor. O fi Tomás trecut în evidențele și registrele lor drept „muncitor", dar soldații nu se pot lipsi de el. E singurul din divizia lor care poate măsura și calcula, care poate să facă în cerneală, cu bogăție de detalii, hărți preliminare ca pe urmă să le copieze gravorii și care mai poate și să pălăvrăgească cu oamenii ca să afle unde se întind hotarele, al cui e fiecare câmp, cum se numește cutare vale sau faleză și de ce, unde ar putea fi ruinele unei anumite clădiri. E singurul în stare să priceapă un șir polisilabic pe care îl pot înțelege numai cei care trăiesc aici de generații întregi: el face ca „răscrucea-de-sub-faleză-unde-mai-demult-o-ploaie-cu-grindină-a-omorât-un-cocoșel" să devină Răscrucea Falezei și redă „malul-pe-care-se-adună-litorinele-galbene-primăvara" drept Golful Galben. Într-un cort montat pe un câmp sau în piața unui oraș, topografii și vestoanele stacojii din trupele de geniu roiesc în jurul lui Tomás și ascultă cu jumătate de ureche cum negociază cu o mulțime de oameni un compromis toponimic pentru un munte pe care locuitorii de pe versanții estici îl știu după un nume, iar cei de pe versanții nordici, după alt nume. Sau cum descâlcește din mai multe povești răcnite cine a fost proprietarul terenului înaintea celui de acum și

celui de dinaintea lui. Pe urmă intervin vestoanele stacojii; iau aceste revizuiri și le duc în barăcile și-n taberele lor; le confruntă; se semnează pe munca lui Tomás; își tipăresc hărțile și le pun prin vreun dulap din orașul lor.

Tomás e așa de pierdut în reveria lui, încât atunci când ajunge pe înălțimi și cineva îl atinge pe cot, descoperă cu o tresărire un om mic de statură, care se uită în sus la el și dă din buze, îngăimând ceva.

— Ce e? strigă Tomás repezit.

Tremurând ca un câine de vânătoare ud, fiul lui, Liam, vorbește iar, dar cuvintele i se duc vârtej în ceață. Tomás îi îngăduie copilului să i se agațe de poala jilavă a hainei, în timp ce el se uită în jur: nimerit punct de observație! Terenul pornește povârnit de pe movila glaciară în toate direcțiile, cât vezi cu ochii, de parcă el și fiul său ar sta pe un val de pânză apucat și ridicat de niște degete uriașe și invizibile. Sunt la vreo treizeci de metri deasupra crângului necartografiat dinspre sud, o distanță comparabilă cu cea care-i desparte de vechiul hotar, un câmp cu un stâlp de poartă dinspre vest, de aflorimentul vulcanic din spatele lor, de învălmășeala satului — sau ce-a mai rămas din el — care se vede dedesubt. La vreo patru sute de metri de acolo, pe o ridicătură de teren se află izolată o casă în paragină, absentă și ea de pe hartă — fără acoperiș, cu pereții dezgoliți înălțați către cer ca niște dinți stricați, cu un copăcel răsărit din ceea ce pe vremuri trebuie să fi fost coșul de fum.

Cine l-ar privi cu atenție pe Tomás în acest moment ar vedea cum i se încordează mușchii fălcilor. E o parte necesară, dar deloc de invidiat a sarcinii lui de acum de a rafina în linii ordonate și simboluri trasate cu cerneală ce s-a întâmplat aici de când au fost întocmite primele hărți.

Aceste revizuiri trebuie să dea seamă la nivel cartografic de Marea Foamete, urgia care a lovit locurile acestea acum mai bine de zece ani. Tomás trebuie să modifice sutele de gospodării din baronie ca să rămână doar cele câteva care mai există acum; trebuie să șteargă șiruri întregi de colibe părăsite și demolate de pe moșiile proprietarilor de terenuri. Vestoanele stacojii își feresc privirile de această sarcină; preferă să nu recunoască năpasta care s-a abătut asupra țării, pierderile și lipsurile pe care le-a îndurat. Nu vor să facă asemenea semne pe hărțile lor, fiindcă asta i-ar putea îndemna să recunoască anumite adevăruri. Însă Tomás a decis că harta aceasta va purta povestea celor petrecute, celor pierdute, cu orice preț.

Se întoarce cu spatele la cabana dărâmată, până nu i se întipărește prea adânc pe retină, și, fără să-și dea seama, își smulge astfel poala hainei din mâna fiului său.

— Ce zici? îl repede el, dându-și seama că băiatul piuie în continuare.

— Am întrebat — se bâlbâie fiul său, făcându-l pe Tomás să se zbârlească, fiindcă nu suportă să-și vadă copiii timizi — dacă mai avem mult până terminăm, tată. Fiindcă…

— Până terminăm? tună Tomás. Până terminăm? Vrei să știi dacă mai avem mult până terminăm treaba asta? Revizuirea marii hărți a…?

— Nu, nu, am vrut să zic azi, tată, nu…

— …Întregii țări? Dacă terminăm azi? Asta mă întrebi?

Liam își mușcă buza. Își frământă peticul de pe cot.

Tomás vede că umezeala s-a întins pe șapca și haina băiatului, închizând țesătura la culoare. Vede că ploaia îi

întunecă părul spălăcit, făcându-l cenușiu ca plicurile vechi. Băiatului i se scurge apă din gene, de pe bărbie. Tomás are o strângere de inimă, dar apoi își trage umerii în spate: soldații vin aici peste o săptămână; se vor aștepta ca noul plan topografic al cătunului să fie aproape gata. Nu e momentul potrivit pentru sentimentalisme; nu e vreme de pierdut.

— Acolo, departe, spune el, arătând cu degetul, fără să se uite la băiat. Spre crângul ăla.

Copilul ridică stadia telescopică, care i se încurcă printre glezne și-i pune piedică, dar se îndreaptă și pornește cu pași împiedicați în josul pantei, spre pâlcul de copaci. Plop, soc negru, notează Tomás în caietul lui, mesteacăn, stejar — și bătrâni, și tineri — și ce ciudat este că locul acesta lipsește de pe ultima hartă.

— Nu e pe harta pe care o avem noi, așa că va trebui să găsim sursa pârâului înainte să facem măsurătorile topografice. Du-te înăuntru, îi strigă din spate fiului său, care e tot mai departe, și spune-mi ce găsești.

Oare a fost o greșeală să ia și copilul cu el? Dar băiatul trebuie să deprindă o meserie, trebuie să învețe să muncească ceva: Tomás n-are de gând să-l trimită în lume lipsit de orice perspectivă, așa că de ce să nu-l pregătească să fie ucenicul lui? Băiatul excelează la matematică și desen, dar Tomás simte o împotrivire, o parte din el tânjește după altceva. Asta e nerecunoștință de-a dreptul, i-a spus el mamei băiatului. Nu-i place munca, nu pune umărul la treabă.

Ei, zău așa, Tomás, a răspuns ea, e mic.

Nu e mic la zece ani, i-a întors-o Tomás, când eu aveam zece ani, sigur…

Tomás amuțise, cuvintele i se opriseră în gât. Nu-i place s-o ia pe poteca aceea abruptă, să se afunde în pădurea aceea întunecoasă. Tomás e de părere că întotdeauna e mai nimerit să spui prea puține decât prea multe: multe lucruri e mai bine să rămână nespuse.

Își strecoară creionul înapoi în buzunar. Dacă soția lui ar fi aici cu el, pe movila aceasta glaciară (formată din solul erodat și șistul argilos adunat pe parcursul lungii călătorii a unui ghețar cândva măreț, dar a cărui putere a pierit tocmai când a ajuns în locul acesta, făcându-l să-și împrăștie comorile grăunțoase, ce miracol, ce revelație!), dacă ar sta aici, alături de el, cu broboada trasă pe cap ca să se ferească de ploaie, el știe exact ce ar spune. Fii mai bun cu el, vorbește-i mai blând și te va asculta. Și ar avea dreptate, firește.

Tomás se scarpină pe bărbia țepoasă cu mâna făcută pumn. Problema e că are atâta de muncă, sunt atâtea lucruri de consemnat pe teren, atâtea greșeli de corectat, atât de multă istorie de păstrat. Se simte ca omul acela blestemat din poveste — povestea pe care le-a citit-o odată un străin —, care era nevoit să împingă în fiecare zi un bolovan până în vârful unui deal, numai ca să-l vadă rostogolindu-se înapoi în fiecare noapte. Mai știe și-acum povestea, cartea cu coperta roșie de piele, ținută de mâinile acelea înmănușate, în vreme ce ei stăteau înghesuiți unii într-alții pe băncile lor; de atunci era și intrigat, dar și dezgustat de ea. Își închipuie cum s-ar simți textura bolovanului pe palme — ar fi din granit, se gândește el — și simte grăunțele scânteietoare de mică înțepându-i mâinile în timp ce el s-ar căzni să proptească bolovanul pe umăr. Își imaginează înclinația exactă, ce presiune ar trebui să exercite pe piciorul din spate, cum ar împinge cu mușchii gambei, sforțându-se, sforțându-se…

Își curmă gândurile, amintindu-și că fiul său ar fi trebuit să ajungă în crâng până acum. Tomás se scutură: de ce le-a îngăduit gândurilor s-o ia pe asemenea căi fanteziste? Pune mâna streașină la ochi și străpunge ceața cu privirea.

Liam străbate greoi drumul până la pâlcul de copaci adăpostiți în văioaga dintre două dealuri. Se uită înapoi să vadă dacă tatăl lui îl privește, dar deslușește numai o siluetă sfrijită, gravată pe un cer schimbător, lichid. Cu un gest neobișnuit de revoltă, Liam aruncă stadia telescopică pe jos. S-a săturat s-o care, s-a săturat până peste cap.

Se îndreaptă spre crâng, vorbind în gând cu soră-sa, Enda, care e cu nici un an mai mare decât el: sătul până peste cap, îi spune. Dacă ai vedea cum îmi dă ordine, de parcă aș fi măgar sau câine… Și să vezi pe ce vreme mă ține afară!

Enda a fost foarte dezamăgită că Tomás nu a luat-o pe ea în această expediție topografică, dar tatăl lor a zis că asta nu e treabă de fată. Când se vor întoarce, o să-i spună Liam ce noroc a avut ea că a putut să rămână acasă. Pășind printre primele trunchiuri de copaci, băiatul își verifică dinții din spate, care stau să iasă, și simte cioturile tari, ca niște perle ițite din gingiile roz și sensibile.

Deodată, se oprește. Mai târziu, în noaptea aceea, se va întreba de ce. S-a oprit el sau l-a oprit ceva? Care din cele două?

Observă imediat că lumina din crâng e altfel, verde și lucitoare, scânteind de la tremurul bolții de frunze. Vântul amuțește, odată cu ploaia necontenită. Liam e adăpostit și învăluit, de parcă ar fi pășit în casa verde și secretă a unui uriaș. Ridică privirea: coroanele copacilor se despart și se ciocnesc în bătaia vântului, când dezvelind, când

ascunzând cerul opalescent. Vede frunzele ca niște vârfuri de săgeți ale unui plop împletindu-se cu frunzișul cu marginea ondulată al unui stejar, cei doi copaci aplecându-se unul spre celălalt ca niște conspiratori. Sub tălpile lui, solul e buretos de la umezeală. Putregaiul frunzelor mustește din pământ; îl trage de tălpile ghetelor, i le înșfacă. Liam coboară privirea și vede că un mușchi gros, luxuriant acoperă totul, strălucind verde-smarald: cocoașele pietrelor, cilindrii lungi ai crengilor căzute, întinderea crestată a rădăcinilor, precum și niște movile necunoscute care îl duc cu gândul la niște franzele sau la vizuinile unor animale. Sau la niște morminte mititele.

Lui Liam i se învârte capul, încearcă din răsputeri să alunge acest gând. Nu morminte, nu, nu aici. Cine ar îngropa un copil, sau mai mulți, în pădurea asta sumbră și mocirloasă? Știe, bineînțeles, de vremurile cumplite din aceste locuri, când a lovit Marea Foamete, care s-a petrecut nu mai demult decât puținii ani de viață pe care îi are el, știe de mulțimile de oameni morți de foame și îngropați în șanțuri din toată regiunea, și de cei duși de aici cu navele-sicriu. Movilele acestea sunt prea mici, mult prea mici să adăpostească copii. Și cu siguranță nu și-ar înmormânta nimeni copilașii micuți, morți de foame în locul acesta singuratic. Nu-i așa?

Încearcă să-și strunească mintea, să se gândească la genul acela de lucruri la care l-ar încuraja să se gândească tatăl lui, care deodată pare foarte îndepărtat pe creasta aceea. Teren împădurit, se forțează să spună cu glas tare, deși acum are gura așa de crispată, încât nu poate scoate silabele. Pădure mixtă. Unii copaci au cel puțin câteva sute de ani și poate câțiva metri în diametru. Stejari, frasini și…